

Урок у класе інтэграванага навучання і выхавання: як дапамагчы дзіцяці

Дзінтра Шульцэ «Роберцік». Урок беларускай літаратуры ў 6 класе

В. В. Турноўская,
настаўнік беларускай мовы і літаратуры,
першай катэгорыі

1 вучань займаецца па вучэбнаму плану I аддзялення дапаможнай школы
7 класа .

Тэмы ўрока супадаюць

Тэма. Дзінтра Шульцэ «Роберцік».

Мэта ўрока: данесці да вучняў галоўную ідэю апавядання – неабходнасць гуманных, беражлівых адносін да прыроды.

Задачы ўрока: засяродзіць увагу вучняў на апісанні планеты Фаіс, на вобразе робата Роберціка, яго стаўленні да сваіх абавязкаў; развіваць уменне рабіць вусную замалёўку пра героя, улічваючы ўсе традыцыйныя прыёмы стварэння мастацкіх вобразаў (партрэт, учынкі, паводзіны, выказванні і г. д.).

Абсталяванне: фотаздымак аўтара, малюнкi планеты Фаіс, планеты Зямля, робата Роберціка, фотаздымкі беларускіх літаратараў-фантастаў.

Ход урока

I. Арганізацыйны этап

Настаўнік. Добры дзень, паважаныя сябры, госці і прысутныя! Сёння разам з Дзінтрай Шульцэ і героямі апавядання «Роберцік » я запрашаю вас наведаць лабараторыю фантастыкі.

Якія ў вас асацыяцыі, звязаныя са словам «фантастыка»? *(Вучні адказваюць.)*

Як і ў любой лабараторыі, у нашай, незвычайнай, фантастычнай, ёсць слоўнік, які дапаможа вам знайсці адказ на пытанне: што такое фантастыка? *(Дзеці шукаюць адказ у слоўніку.)*

Я адпраўляю вас у фантастычнае падарожжа ў космас і тут, на Зямлі, буду назіраць за вашымі даследваннямі.

З вамі адправяцца ў падарожжа вопытныя кіраўнікі палёту, беларускія пісьменнікі-фантасты Алесь Марціновіч, Алесь Карлюкевіч, Алена Масла, Уладзімір Ліпскі. З іх твораў вы можаце пазнаёміцца, прачытаўшы кнігу, якая ёсць у лабараторыі «Бібліятка».

II. Мэтавызначэнне

Настаўнік. На шляху нас чакаюць выпрабаванні. Каб з імі справіцца, нам спатрэбіцца добрае веданне сюжэта, уменне даваць поўныя, разгорнутыя адказы на пастаўленыя пытанні, адвага, знаходлівасць і, галоўнае, сяброўская падтрымка.

Перад вамі лісты з пытаннямі, на якія вы павінны адказаць. Вы самі будзеце даваць сабе ацэнку. Кожнаму пытанню адпавядае колькасць балаў. Калі вы вернецеся з падарожжа, вы будзеце ўзнагароджаны за свае адказы адзнакамі.

III. Вывучэнне новага матэрыялу

Настаўнік. Перад тым як адправіцца ў падарожжа, я хачу запытаць вас. Якія яшчэ фантастычныя творы вы чыталі? Аб чым яны? *(Вучні сцісла пераказваюць раней прачытаныя фантастычныя творы.)*

Аналіз мастацкага твора

Настаўнік. Пачынаем наша падарожжа. Які транспарт мы выберам? *(Ракету.)* Куды мы будзем трымаць шлях? На якую планету? *(На планету Фаіс.)* Чаму? *(Планета апісваецца ў творы.)*

Як выглядала гэтая планета? Знайдзіце і зачытайце апісанне. *(Фаіс была проста дзівосная планета. Яе аранджавыя даліны, змрочныя цясніны і*

беласнежныя вяршыні гор то цямнелі, то святлелі, таму што планета была зусім невялічкая, час на ёй імчаў вельмі хутка. Нязвыклыя зямлянам суткі на Фаіс здаваліся вельмі кароткімі.)

Як планета змяніла свой знешні выгляд пасля таго, як на ёй высадзіліся людзі? (На Фаіс не было ні палёў, ні садоў, і калі на ёй высадзіліся людзі з Зямлі, яны прывезлі з сабою ўсё патрэбнае для жыцця. На аранжавых раўнінах пабудавалі касмадромы, на высокіх гарах паставілі антэны, а цясніны пакрылі люстэркавым рэчывам, каб выкарыстаць адлюстраваную энергію белага сонца Фаіс.)

Хто з'яўляецца жыхаром планеты? (Шасцёра астранаўтаў і робат Роберцік.)

Якім вы ўяўляеце Роберціка? (Роберт быў адным з серыйных робатаў. Ён насіў кароткія штонікі. У яго абавязкі ўваходзіла праверка ліній напружанасці. Ён будзіў людзей і варыў для іх каву. Ва ўсім астатнім Роберцік быў проста маленькі дураслівец, які пацяшаў астранаўтаў сваёй балбатнёй, часам нечым дапамагаў, але часцей замінаў.)

IV. Фізкультхвілінка

На дошцы намаляваны наступны малюнак (Роберцік). Прасачыце шлях Роберціка: Роберцік пайшоў направа, падняўся наверх, апусціўся ўніз. У якім месцы апынуўся Роберцік? (Вучні паказваюць клетку табліцы, у якой апынуўся Роберцік.) Дзеці спрабуюць прайсці шлях Роберціка толькі вачыма.

V. Працяг аналізу твора

Настаўнік. *З кім з астранаўтаў здружыўся Роберцік? Якія ўзаемаадносіны склаліся з сябрамі? (З усіх астранаўтаў, якія працавалі на Фаіс, Роберцік выдзяляў Увіса, які ўзяў на сябе клопат пра робата: змазваў яго, чысціў і г.д. сябры любілі назіраць за ўзыходам сонца. Увісу было цікава ведаць, як Роберцік уяўляе сабе рожныя жыццёвыя з'явы.)*

Роберцік любіў слухаць расказы пра невядомую яму зямлю. Якія змены адчуваў у сабе робат у такія хвіліны? (Яму хацелася кудысьці ляцець. Яму здавалася, што ён улоўлівае водар кветак, які далятае з сенажацяў Зямлі.)

Пры якіх абставінах Роберцік трапіў на Зямлю? *(Астранаўты ляталі на Зямлю папоўніць запасы харчавання. Калі прыйшла чарга Увіса ляцець на планету, ён напросіў дазволіць узяць з сабою Роберціка.)*

Што на Зямлі ўразіла Роберціка? *(Зямля робата вельмі ўразіла тым, што яна рознакаляровая (Фаіс была аднаго колеру) і, галоўнае, жывая.)*

Уявіце больш дэталёва малюнкi, якія ўразілі Роберціка на Зямлі. *(Выказванні вучняў.)*

Ці думаў Увіс, да чаго прывядуць яго эксперыменты па «ачалавечванні» Роберціка? Увіс вельмі хацеў, каб Роберцік набыў чалавечыя рысы. Ці так? *(Выказванні вучняў.)*

Ці змяніўся робат пасля вяртання дадому? Чым вы гэта растлумачыце? *(Роберцік стаў падобны на маленькага капрызнага хлапчука. Зрабіўся маўклівым і сумным. Адзінае, што ён рабіў па-ранейшаму з задавальненнем – гэта кантроль электрычных ліній. Пабыўшы на Зямлі і ўбачыўшы ўсю прыгажосць, Роберцік зразумеў, што Фаіс – мёртвая планета, а яму так хацелася б, каб Фаіс стала падобнай на Зямлю.)*

Якія рысы, уласцівыя толькі чалавеку, набывае Роберцік? *(Эмоцыі і пачуцці – гэта тое, што адрознівае чалавека ад робата. А Роберціку пасля падарожжжа на Зямлю сталі ўласцівыя гэтыя чалавечыя якасці.)*

Што значыць быць сапраўдным сябрам? *(Разважанні вучняў.)*

Як ставіўся да дзівосаў робата Увіс? *(Увіс – сапраўдны сябар, таму ён хаваў дзівоствы робата ад другіх астранаўтаў, а пасля прыдумаў розныя адгаворкі, каб іх апраўдаць.)*

Ці правільна рабіў Увіс, што стойваў ад іншых відавочных капрызы Роберціка? *(Разважанні вучняў.)*

Які лёс чакаў робата, які псаваўся ці адмаўляўся працаваць? *(Яго разбіралі на часткі.)*

Як аднесліся астранаўты да весткі, якую прынеслі з базы, што Роберціка трэба разабраць на часткі? *(Яны гатовы былі трымаць усе капрызы Роберціка, але разабраць? У тэксце ёсць адна ёмкая фраза, у якой*

заклучаны вельмі вялікі сэнс: «Гэта было тое самае, што забіць». Гэта выслоўе гаворыць аб тым, што астранаўты адносіліся да Роберціка, як да чалавека.)

Што сталася з Роберцікам? Знайдзіце і зачытайце радкі. Якія меркаванні наконт гэтага ў вас узніклі? *(Ад слоў «Увіс пайшоў» да слоў «чапляючыся ледзь бачнымі карэньчыкамі», складваецца ўражанне, што ў робата было сэрца, і яно, на жаль, не вытрымала. Памірае Роберцік з надзеяй, што нежывая планета Фаіс калі-некалі ператворыцца ў квітнеючую. Сімвалам гэтага і з'яўляецца маленькі зялёны парастак, які трымае ў руках Роберцік.)*

Што стала для Увіса талісманам пасля вяртання на Зямлю? *(Самым дарагім талісманам для доктара трох касмічных навук (Увіса) стаў невялікі крышталёвы блок. Крышталь – гэта ўсё, што засталася ад блока памяці Роберціка.)*

Якія краявіды можна было ўбачыць у тэлевізійным запісе, крыніцай якога і быў крышталь? *(Можна было ўбачыць маленькую аранжавую планету, на якой былі лясы і сады. А птушкі і звяры нагадвалі зямных. А яшчэ там былі рэкі і азёры.)*

Спецыялісты лічаць, што ў блоку памяці, не можа фіксавацца тое, чаго не існуе ў рэчаіснасці, бо роботы не здольныя ні фантазіраваць, ні марыць. Паразважайце над гэтым.

Ці спадабаўся вам Роберцік? Ці хацелі б мець каля сябе такога сябра?

Ці верыце вы ў існаванне такой планеты? Свой адказ абгрунтуйце.

Над чым заставіў задумацца твор? Вызначце ідэю твора. *(Фантастычнае апавяданне «Роберцік» прасякнута ідэяй чалавечнасці – гуманных беражлівых адносін да рэчаў, створаных чалавекам, да прыгожай планеты Зямля.)*

VI. Падагульненне вывучанага

Славеснае апісанне Роберціка.

Заданне 1. Падрыхтуйце славеснае апісанне Роберціка, звяртаючы ўвагу на мастацкія дэталі, выдзеленыя ў працэсе ўрока (партрэт, учынкi, думкі, перажыванні і г.д.).

Разгляд рэпрадукцыі карціны Язэпа Драздовіча

Заданне 2. У падручніку размешчаны рэпрадукцыі карціны Язэпа Драздовіча, які яшчэ ў трыццатыя гады мінулага стагоддзя імкнуўся спазнаць таямнічы і загадкавы Сусвет. Асабліва прыцягвала яго ўвагу планета Сатурн і Месяц. Аб гэтым сведчаць карціны «Прырода Месяца» і «Пейзаж Сатурна». Разгледзьце рэпрадукцыі і апішыце свае ўражанні. Які твор вам больш спадабаўся: жывапісны ці мастацкі? Якімі вы ўяўляеце планеты Сонечнай сістэмы? Супастаўце свае ўяўленні з выявамі планет.

VII. Рэфлексія

- ✓ Якія эмоцыі і пачуцці выклікаў у вас твор?
- ✓ Роберцік хацеў бачыць планету Фаіс «жывой». А што мы павінны зрабіць, каб нашая планета яшчэ доўга затавалася ялёнай, поўнай жыцця? (*Берагчы яе. Садзіць дрэвы і г.д.*) Давайце мы з вамі падорым планеце Фаіс дрэва, якое стане пачаткам жыцця на ёй. (*Дзеці ўпрыгожваюць дрэва лісточкамі.*)

VIII. Падвядзенне вынікаў урока. Выстаўленне адзнак з каментарыем.

IX. Дамашняе заданне. Падрыхтаваць вусны аповед пра Роберціка.